

Klimatkontrakt 2030

Mellan Järfälla kommun och myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

VERSION 2022

Innehåll

1. Syftet med Klimatkontrakt 2030	4
3.1. Kommunens klimatmål.....	4
3.2. Strategi.....	6
3.3. Organisation och ledning.....	7
3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare.....	8
3.5. Klimatinvesteringsplan.....	10
3.6. Digitalt stöd för genomförandet.....	10
3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner.....	11
3.8. Klimatanpassning.....	11
3.9. Klimatsmart mobilitet.....	12
3.10. Rapportering och uppföljning.....	13
4. Viable Cities åtaganden	14
4.1. Bättre regler.....	14
4.2. Innovationer.....	14
4.3. Samordnad finansiering.....	15
4.4. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer.....	15
5. Myndigheternas åtaganden	15
5.1. Lärande arbetssätt för policyutveckling.....	16
5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling.....	16
5.3. Samordnad finansiering.....	17
5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer.....	17
6. Strategiska utvecklingsprojekt 2023	18
6.1. Systemdemonstration.....	18
6.2. Konkurrenskraft och finansiering.....	18
6.3. Medborgarengagemang.....	19
6.4. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt.....	19

7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering.....	20
7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen.....	20
7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen.....	21
7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities.....	22
7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna.....	23
8. Kontraktet.....	26
Klimatkontrakt 2030.....	27
Bilaga 1 – länkar till dokument.....	28

1. Syftet med Klimatkontrakt 2030

Syftet med detta Klimatkontrakt är att öka tempot i klimatomställningen i städer inom ramen för Agenda 2030 och samtidigt bidra till återhämtningen i svensk ekonomi i kölvattnet av coronapandemin. Klimatkontraktet uttalar parternas avsikt att höja ambitionen inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Klimatkontraktet ger även Sverige och svenska städer goda förutsättningar att vara internationella föregångare i städers klimatomställning. Detta ska uppnås genom ömsesidiga och långsiktiga åtaganden om insatser från de undertecknande statliga myndigheternas, innovationsprogrammet Viable Cities och kommunens sida enligt följande.

2. Parter

Parter i Klimatkontrakt 2030 är:

- Järfälla kommun.
- Myndigheterna: Statens Energimyndighet (Energimyndigheten), Verket för innovationssystem (Vinnova), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Tillväxtverket, Trafikverket och Naturvårdsverket.
- Strategiska innovationsprogrammet Viable Cities.¹

3. Kommunens åtaganden

3.1. Kommunens klimatmål

Järfällas övergripande styrdokument inom hållbarhetsområdet är översiktsplanen och miljöplanen. I dessa dokument återfinns ett flertal mål, åtgärder och nyckeltal som syftar till att främja en hållbar utveckling i linje med såväl nationella som globala klimatmål.

Översiktsplanens huvudmål är att erbjuda bästa möjliga förutsättningar för hållbar utveckling för de som lever och verkar i kommunen. Fem delmål har formulerats för att nå det övergripande målet.

Delmålen innebär att Järfälla ska erbjuda:

- En varierad, upplevelserik och karaktärsfullt byggd miljö.
- Levande och rika park-, natur- och kulturmiljöer.
- En samhällsekonomiskt effektiv, robust och långsiktigt hållbar infrastruktur.
- Bästa möjliga förutsättningar för utbildning, forskning och näringsliv.

¹ Viable Cities är ett strategiskt innovationsprogram som finansieras av Energimyndigheten, Vinnova och Formas. Programmet har en löptid från 2017 till 2030 och har cirka 130 medlemmar, Vårdorganisation är KTH.

- En attraktiv och hälsosam livsmiljö för alla.

Under 2021 startades arbetet upp med att revidera och digitalisera Järfällas översiktsplan. Målet om en klimatneutral kommun ska integreras i den nya översiktsplanen och Agenda 2030-målen beaktas under hela processen. Under 2022 har kommunen genomfört en trendanalys och nulägesanalys, där klimatfrågan och Järfällas mål om klimatneutralitet har givits stort fokus. Man har även tagit fram 4 principer för hållbar utveckling, som kommer att ligga till grund för den kommande hållbarhetsbedömningen av nya översiktsplanen.

Järfällas miljöplan hanterar den ekologiska dimensionen och utgår från de regionalt prioriterade miljömålen. Planen innehåller mål inom minskad klimatpåverkan, god bebyggd miljö, giftfri vardag, ett rikt växt- och djurliv samt hållbar konsumtion och hög miljömedvetenhet.

Under 2021-2022 reviderades Järfällas miljöplan, med syfte att uppdatera de mål som redan uppnåtts samt integrera kommunens mål inom klimatneutralitet samt det nya målområdet frisk luft.

Den nya miljöplanen med aktuella klimatmål gäller för år 2022-2030 och förväntas antas i kommunfullmäktige i slutet av 2022.

Miljöplanens inriktningsmål inom minskad klimatpåverkan lyder:

Järfälla ska vara klimatneutralt 2030 och klimatpositivt 2050 och alltid sträva efter att energieffektivisera. Järfälla ska ta sitt ansvar för att bidra till det globala klimatmålet, i enlighet med Parisavtalet.

Utöver inriktningsmålet innehåller Miljöplanen även ett antal effektmål kopplat till klimatomställningen, bland annat att utsläppen av växthusgaser i Järfälla som geografisk yta ska minska med minst 15 procent per år, i enlighet med koldioxidbudgeten.

Järfälla kommun har även en klimat- och energiplan. Klimat- och energiplanen berör samtliga kommunala verksamheter och pekar ut de områden kommunen och dess bolag ska arbeta med för att minska sin klimatpåverkan. Kommunorganisationens del av utsläppen är relativt små i förhållande till de totala utsläppen inom kommunen, varför klimat- och energiplanen även berör och inkluderar kommuninvånarna och företag i kommunen. Konkreta åtgärder har utformats för att tydliggöra ansvar och visa hur förvaltningar och bolag kan bidra till att klimatmålen nås.

Mål och åtgärder med bäring inom klimatområdet återfinns även i ett flertal andra sektorsspecifika styrdokument. Nedan listas ett urval:

- Avfallsplan – framtagen tillsammans med nio andra norrortskommuner samt dess gemensamma avfallsbolag (SÖRAB). Avfallsplanen innehåller konkreta mål och

nyckeltal som följs upp årligen. Ett av huvudsyftena med avfallsplanen är att minimera negativ miljö- och klimatpåverkan kopplat till avfallshantering.

- Cykelplan – syftar till att stödja utformningen av nya stadsmiljöer som främjar cykeln som transportsätt. Innehåller ett övergripande mål om att cykeltrafikens andel av det totala resandet ska öka från cirka 5 % till 20 % år 2030.
- Gångplan – syftar till att standardisera en gångvänlig stadsmiljö för att bidra till en attraktiv, trygg och hållbar stad. Gångplanens mål är att Järfälla 2030 ska vara en av Stockholmsregionens mest gångvänliga kommuner.
- Handlingsplan för Klimatneutrala Barkarbystaden 2030 – togs fram inom ramen för

Klimatneutrala städer 2030. Innehåller ett fyrtiotal åtgärder inom områdena energi, hållbar mobilitet, klimatneutral byggnation, innovation och samverkan samt klimatanpassning och kolsänkor med syfte att säkerställa Barkarbystadens fortsatta utveckling mot målet om en klimatneutral stad. Handlingsplanen för Klimatneutrala Barkarbystaden antogs i kommunstyrelsen i december 2021.

- Klimatanpassningsplan – syftar till att öka beredskapen för de negativa konsekvenser som ett förändrat klimat innebär. Innehåller prioriterade åtgärder för att minska kommunens sårbarhet för översvämning, skyfall och värmeböljor. Antogs i kommunfullmäktige 2022.
- Koldioxidbudget – beskriver Järfällas territoriella koldioxidutsläpp och redogör för de utsläppsminskningar som krävs för att kommunen ska bidra till Parisavtalets 2-gradersmål. Järfällas största källor till klimatrelaterade utsläpp är transporter och byggnation, och utsläppen måste minska med 10-15 % per år.
- Kvalitetsprogram för Barkarbystaden – visar vägen för hur Barkarbystadens utformning kan bidra till ett resurseffektivt, innovativt och hållbart samhälle. Kvalitetsprogrammet för Barkarbystaden III innehåller fem olika strategier med tillhörande kvalitets- och hållbarhetsmål.
- Trähusstrategi – syftar till att visa hur trähusbyggandet i Järfälla kan öka, vilket främjar en hållbar stadsutveckling och bidrar till uppfyllandet av Järfällas klimatmål.

Genom att underteckna Klimatkontrakt 2030 på nytt ges kommunen ytterligare möjligheter att snabba på omställningsarbetet.

3.2. Strategi

Med utgångspunkt i Järfällas mål, budget och styrdokument vill kommunen ligga i framkant gällande smart, innovativ och hållbar stadsutveckling. I den politiska plattformen för 2022-2026 nämns grön tillväxt och hållbar utveckling som ett av 16 fokusområden, där följande 10 punkter prioriteras:

- Ta fram en handlingsplan för etablering av gröna jobb och företag i Järfälla
- Arbeta fram en målsättning om mer solceller på både kommunala och privata tak, det ska vara avgiftsfritt att söka bygglov för solceller på tak
- Att det ska finnas incitament för företag som bygger att ha solenergi, vi ska underlätta för alla aktörer som vill sätta upp solceller och satsa på förnyelsebara energislag – särskilt fokus på nybyggnation i Barkarbystaden
- Att koldioxidbudgeten ska implementeras
- Att Järfälla kommun ska arbeta övergripande med Agenda 2030 och FN:s Globala mål
- Ställa hållbarhetskrav i markanvisningar och följa upp de ställda kraven
- Minska matsvinnet i kommunens verksamheter
- Att Hästa Klack ska skyddas och kommunen bör utreda ytterligare naturreservatbildningar
- Arbeta vidare med förutsättningarna för att sanera marken kring Björkebyskolan
- Göra en översyn av Järfällas upphandlingar för att ta större hänsyn till miljö/klimat, närhet, kvalitet, sociala aspekter, schyssta villkor och att stävja välfärdsbrott

Miljöledningssystemet är kommunens viktigaste strategiska verktyg för att konkretisera miljöplanens mål och arbeta förvaltningsövergripande med hållbarhetsfrågor. Samtliga av kommunens förvaltningar är miljödiplomerade enligt Svensk Miljöbas standard. All personal ska ha genomgått en grundläggande miljöutbildning och revision av ledningssystemet sker årligen. Genom miljödiplomeringen arbetar kommunen tvärsektorielt med miljö- och klimatmål och samordnare från respektive förvaltning träffas regelbundet för att diskutera utmaningar och möjligheter i de olika verksamheterna. Kommunen har även en miljöstrategisk grupp som regelbundet samlar olika kompetenser till ett forum för dialog och utveckling av kommunens miljöarbete. Även detta lägger en god grund för förvaltningsövergripande arbete och att motverka stuprör.

Fordon och persontransporter står för majoriteten av utsläppen i Järfälla kommun som geografiskt område. För att minska utsläppen från transporter har kommunen skrivit under för utvecklingen av tunnelbana till Barkarby. Spårbunden trafik för regionaltåg gör Järfälla till en knutpunkt och underlättar en omställning av transportsystemet. En kommunövergripande trafikstrategi är under utveckling och flertalet satsningar inom mobilitet, gång och cykel genomförs löpande.

3.3. Organisation och ledning

Kommunstyrelsen ansvarar för den översiktliga samhällsplaneringen, utvecklingen och uppföljningen av ställda mål, med stöd av kommunens förvaltningar. Genom

kommunens miljöledningssystem ges möjligheten att arbeta förvaltningsövergripande med miljö- och klimatfrågor och förankra dessa i hela organisationen. Järfällas miljöstrategiska enhet hanterar strategiska klimat- och miljöfrågor och säkerställer att arbetet förankras hos samtliga förvaltningar. Enheten är organisatoriskt placerad under kommunstyrelseförvaltningen vilket ger goda möjligheter att bidra som stödfunktion och integrera klimatfrågan i planprocesser, upphandlingar och samhällsbyggnadsprojekt som kräver hållbarhetskompetens.

Järfälla arbetar aktivt med digitalisering och innovation för att påskynda och förankra såväl digitalisering som användandet av ny teknik i den kommunala verksamheten.

Det finns en god politisk förankring och vilja att driva hållbarhetsfrågorna framåt. Kommunstyrelsens ordförande har ställt sig bakom Regeringskansliets plusstads-koncept för ökad innovation och hållbarhet i nya stadsdelar. Syftet med initiativet är att genom nationella expon och envärldsutställning 2030 visa vägen till det fossilfria välfärdssamhället.

Genom ett initiativ från kommunen har bolaget Barkarby Science bildats, en plattform för samverkan mellan offentlig sektor, akademi och näringsliv. Styrelsen består av kommunstyrelsens ordförande samt aktörer från näringslivet och kommunens fastighetsbolag. Därutöver har en avsiktsförklaring formulerats med Södertörns Högskola och KTH. Barkarby Science leder och deltar i ett flertal innovativa projekt och verksamheten fokuserar på fyra programområden: den attraktiva staden, den cirkulära staden, den klimatsmarta staden och framtidens mobilitet. Barkarby Science erbjuder en unik arena för att samarbeta, innovera, testa och samarbeta kring hållbara lösningar och genom ett nytt projekt skapas just nu förutsättningar att använda Barkarbystaden som testbädd.

För att accelerera omställningsarbetet och undvika stuprör behöver kommunen fortsätta arbetet med att utveckla det tvärssektoriella samarbetet, både inom den egna organisationen men även i samhället. Järfälla är en snabbt växande kommun vilket skapar möjligheter att planera för en långsiktigt hållbar stad, men det kräver resurser och ett gemensamt samarbete för att främja synergier och undvika målkonflikter. Internt behöver kommunen utveckla och resurssätta en lokal omställningsfunktion/ett innovationsteam med relevanta kompetenser för att tillsammans driva klimatomställningen.

3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare

Kommunen samverkar med näringsliv och civilsamhälle genom ett flertal funktioner, exempelvis energi- och klimatrådgivningen, CERO-analyser, boendemässor samt via det kommunala näringslivsbolaget och Barkarby Science. Kommunen ser ett värde i att samla exempelvis byggaktörer, fastighetsbolag, elnätsägare och andra

intressenter i ett gemensamt klimatnätverk för att diskutera möjligheter och undanröja hinder som kan uppkomma i utvecklingen av nya stadsdelar.

Just nu byggs ett Stockholmsregionalt nätverk upp, Klimatarena, där Järfälla deltar i fokusgruppen bygg och anläggning. Målet är att accelerera klimatomställningen av länets byggsektor tillsammans med Region Stockholm och Länsstyrelsen i Stockholms län. Järfälla har tidigare utrett möjligheten att upprätta lokala klimatkontrakt riktat till företag och organisationer i Järfälla för att snabba på klimatomställningen ytterligare. Genom att bilda fokusgrupper och samla aktörer från såväl privat som offentlig sektor kan synergier tas tillvara och målkonflikter undvikas. Klimatarena kan fylla det behovet genom fokusgrupper på regional nivå. Järfälla har även genomfört egna dialogträffar med byggaktörer verksamma i Barkarbystaden för att diskutera möjligheter och utmaningar i arbetet med att bygga den klimatneutrala staden. Dialogträffarna har varit givande och kan med fördel utvecklas vidare under kommande år.

Flera av arbetspaketen inom Klimatneutrala Järfälla 2030 innefattar en bred samverkan mellan olika aktörer. Projektgruppen består förutom av kommunen även av representanter från olika företag, akademi och civilsamhälle. Inom ramen för projektet har bland annat ett samverkansnätverk för bostadsrättsföreningar i Järfälla startats upp, med syfte att höja kunskapen om energieffektivisering och förnybar energi, samtidigt som föreningarna kan inspirera varandra till att spara både pengar och utsläpp genom att utnyttja fastigheternas fulla potential. Dessutom ser kommunen ett behov av att öka energieffektiviteten även hos fastigheter i det äldre beståndet, där en samverkansplattform kan underlätta för att främja kunskapsutbyte och inspiration.

Under pandemiåren har möjligheten till fysiska träffar och boendemässor varit begränsad, något som behöver tas upp igen när förutsättningarna förändras. Barkarbystadens dag är en återkommande familjedag och boendemässa med syfte att träffa boende i Barkarbystaden och inspirera till en hållbar livsstil. Det är en viktig mötesplats och ett forum för dialog och engagemangsskapande bland invånarna. I takt med att staden växer kan evenemanget utvecklas till att bli en större plattform för att främja medborgarengagemang och delaktighet. Kommunens demokratiarbete lyfter särskilt barnens rätt att påverka och man har arbetat aktivt med barnhearing i framtagandet av den nya avfallsplanen. Därtill har kommunen nyligen beslutat att införa e-förslag under namnet Järfällaförslag som innebär att medborgare direkt kan lämna förslag och samla underskrifter för att lyfta förslaget politiskt.

Järfällas näringslivsarbete har skett i bolagsform, men kommer fr.o.m. januari 2023 att stärkas och integreras i kommunens ordinarie verksamhet under kommunstyrelsen. Samverkan mellan kommun och näringsliv är viktigt för att ta ytterligare kliv inom klimatomställningen och skapar möjligheter till nya samarbeten inom exempelvis mobilitet, laddinfrastruktur, energieffektivisering och andra klimatrelaterade frågor. Kommunens energi- och klimatrådgivning etablerar också en god kontakt med lokala

företag, föreningar och invånare. Energi- och klimatrådgivarna ger kostnadsfri, opartisk energirådgivning vilket främjar energieffektiva bostäder, fler laddplatser, solceller samt en ökad kunskap kring förnybar energi.

Järfälla deltar även i ett stort antal nationella nätverk rörande hållbar samhällsutveckling. Genom dessa samverkansytor kan Järfälla dela med sig av sina erfarenheter, ta del av andra kommuners resultat och skapa nya samarbetsformer över kommungränserna. De nätverk Järfälla deltar i som har bäring inom hållbarhetsområdet är bland annat Klimatarena, Länsstyrelsens miljö- och samhällsbyggnadsråd, Fossilfritt Sverige, Ressmart, Fossilfritt 2030, Storsthlm's Energikontor, Klimat- och energirådgivningen, Stockholm FLEX elmarknader samt Vattensamverkan. Järfälla är även medlem i Klimatkommunerna.

3.5. Klimatinvesteringsplan

Hösten 2022 genomförs en klimatberäkningsstudie, med kostnads- och utsläppsberäkningar knutna till målet om klimatneutralitet 2030. Syftet med beräkningarna är att skapa en uppdaterad bild av dagens utsläppsläge och ett tydligt estimat av totalekonomin för omställningen. Fokus för analyserna är att ta fram estimat på investeringsbehov, energibesparingar och hälsovinster kopplat till transportsystemet, byggnader, uppvärmning och arbetsmaskiner. Beräkningarna gäller samtliga utsläpp i kommunen, inte bara från den egna verksamheten. Dessa kalkyler kan ligga till grund för kommande prioriteringar av klimatrelaterade åtgärder och framtagandet av en klimatinvesteringsplan.

Medel för miljö- och klimatrelaterade åtgärder söks även regelbundet i andra utlysningar, exempelvis från Trafikverket rörande dagvattenlösningar, anläggande av gång- och cykelvägar samt andra åtgärder som främjar ett hållbart transportsystem.

3.6. Digitalt stöd för genomförandet

En viktig del i Järfällas klimatomställning är digitala uppföljningsstöd. Kommunens befintliga verktyg för uppföljning av miljömålen är Miljöbarometern, där utvecklingen för respektive indikator kan följas över tid. Öppna digitala verktyg skapar transparens och möjliggör för medborgarengagemang och delaktighet, vilket är positivt ur ett klimatomställningsperspektiv. Kommunen utreder även möjligheten att implementera ett verktyg för klimatberäkning och visualisering och ser positivt på den utveckling som sker inom området.

Utöver Miljöbarometern använder Järfälla kommun ett flertal andra digitala verktyg som stöd i planering, uppföljning och genomförande av klimatrelaterade mål och åtgärder. Under 2021 gick Järfälla med i One Planet City Challenge (OPCC) och rapporterade då in statistik och klimatdata till en standardiserad dataplattform ledd av CDP och ICLEI. En gemensam, standardiserad dataplattform möjliggör långsiktig uppföljning och jämförelse.

Nyligen påbörjades det omfattande arbetet med att digitalisera Järfällas översiktsplan. Syftet med digitaliseringen är att skapa tillgänglighet och interaktion samt säkerställa att planen är uppdaterad och aktuell i en snabbt växande kommun. Kommunens förvaltningar arbetar med ständiga förbättringar rörande digitala verktyg för samhällsplanering och det finns en vilja att utveckla en liknande digital tvilling som återfinns i Göteborgs Stad. Genom att synliggöra staden genom dataspelsliknande former kan man nå ut till en bredare målgrupp och engagera yngre personer i exempelvis ett samråd inför en ny detaljplan.

Ett utvecklingsområde framöver är att samla och synkronisera de digitala verktyg där så är möjligt, för att undvika att likartad information återfinns på flera plattformar och skapa en tydlighet såväl internt som externt.

3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner

Att vara engagerade i både regionala och nationella nätverk och ta del av innovation samt sprida kunskap och resultat är en förutsättning för att nå klimatneutralitet till 2030.

Kommunen är som tidigare nämnts delägare i bolaget Barkarby Science och kommunen ser bolaget som en viktig innovationsplattform för hållbara, innovativa lösningar. Barkarby Science ingår i ett nätverk med andra innovationsnoder i Stockholms län som kallas för NOD. Inom ramen för det nätverket och andra innovationsnoder i länet, såsom digital demo och Electricity, ser Järfälla kommun möjligheter att tillsammans driva innovativa lösningar för klimatomställning på regional nivå. I NOD ingår Södertälje Science Park, Flemingsbergs science Park, Kista Science city, Stockholm science Park, Barkarby Science och Stockholm Business Region. Kommunen deltar också i ett regionalt innovationsnätverk som är under uppbyggnad, där länets kommuner ingår. Fokus i detta nätverk är ledarskap, kulturförändring och hållbara strukturer för förändringsarbete.

Genom Viable Cities har Järfälla kommun givits möjligheten att delta i utvecklingsprojektet Accelereras utbildningssatsningar inom innovationsledning. Kommunen har genomfört en nulägesanalys för att mäta digital mognad och innovationsledningsförmåga, och ett antal relevanta kompetenser i Järfälla har valts ut att delta på Accelereras innovationsutbildningar för att effektivisera förmågan att samverka och leda komplexa projekt.

3.8. Klimatanpassning

I nu gällande översiktsplan har kommunens ekosystemtjänster och grönbå värden givits stort utrymme. En grönbå struktur integrerar grönområden och dagvattenhantering med stadsbebyggelsen och leder till bättre förutsättningar att hantera framtida klimatförändringar. För att hantera dagvattnet i Barkarbystaden har en mångfunktionell park utvecklats, Kyrkparken.

Kyrkparkens dagvattenanläggning består av flera dammar där vattnet både renas, fördröjs och magasineras medan det leds bort från parkområdet. Kyrkparken planerades för att uppfylla flera funktioner, dels ur ett klimatanpassningsperspektiv men även för att främja rekreation och social interaktion.

Under 2022 antogs Järfällas nya klimatanpassningsplan. Planen utgår från tidigare genomförd klimat- och sårbarhetsanalys med tillhörande åtgärdslista och syftar till att synliggöra vilka klimatanpassningsåtgärder som bör prioriteras för att säkerställa en resilient kommun.

Några åtgärder är påbörjade, exempelvis en värmestresskartering för att utreda vilka platser i kommunen som är extra utsatta för hetta vid värmeböljor. Kommunen har även skickat ut en informationsfolder till fastighetsägare för att öka kunskapen kring klimatförändringar och hur man som fastighetsägare kan öka sin beredskap och vidta förebyggande åtgärder. Järfälla driver även det Vinnovafinansierade projektet SVIKT, Smarta Växter i Klimatets Tjänst. Inom projektet testas och utvecklas nya, kostnadseffektiva och skalbara metoder för upptag av koldioxid och rening av förorenad mark.

För att möta framtida klimatförändringar behöver klimatanpassningsperspektivet lyftas upp och integreras ännu tydligare i samhällsbyggnadsprocessen. Nya tekniker för dagvattenhantering och koldioxidlagring kan testas, samtidigt som naturliga ekosystemtjänster och befintliga grönområden bevaras där så är möjligt. En grönblåplan tas fram för att synliggöra gröna och blå värden så att dessa kan integreras tidigt i samhällsbyggnadsprocessen. Grönblåplanen ska fungera som ett planeringsunderlag som lyfter de ekosystemtjänster som behöver prioriteras för att säkerställa en hållbar markanvändning i kommunen, med fokus på skyfall och översvämning i avvägning mot andra ekosystemtjänster.

3.9. Klimatsmart mobilitet

Järfälla är en föregångskommun inom smart mobilitet och innovation. Genom ett unikt samarbete mellan kommunen, SL, Nobina, KTH och Barkarby Science har man utvecklat och integrerat ny teknik, kollektivtrafik och infrastruktur. I Barkarbystaden rullar autonoma bussar och under 2020 sjuöppades Sveriges första elektriska BRT-linje som trafikerar Akalla – Barkarbystaden till dess att tunnelbanan är färdigbyggd. Utöver detta har applikationen Travis implementerats i Barkarbystaden, en MaaS-lösning som samlar flera färdmedelsalternativ i en och samma app.

För att minska utsläppen från transporter har kommunen skrivit på för utvecklingen av tunnelbana till Barkarby. Spårbunden trafik för regionaltåg gör Järfälla till en knutpunkt och underlättar en omställning av transportsystemet. Kommunen har även upphandlat en logistiklösning för att minska antalet byggtransporter in i Barkarbystaden. Logistiklösningen samordnar byggtransporterna och säkerställer

en tillräckligt hög fyllnadsgrad, vilket leder till färre tunga transporter in i etableringsområdet och minskade utsläpp och buller. Målsättningen är att logistiklösningen ska medföra positiva effekter för boende, näringsidkare och byggaktörer. Kommunen utreder även möjligheten att bredda logistiklösningen till att även omfatta samordning av godstransporter till Järfälla kommun. Inom ramen för Klimatneutrala Järfälla 2030 genomförs ett arbetspaket som testar ett nytt sätt att genomföra resvaneundersökningar. Genom att analysera mobiltelefonrörelser i transportsystemet kan man skapa en mer komplett bild av de totala transportrörelserna till valda målpunkter. Denna statistik möjliggör även att förändringar av transportvolym, färdmedelsval och tillhörande utsläpp kan mätas över tid och ligga till grund för planering och implementering av nya mobilitetshus, hubbar eller olika kollektivtrafiklösningar för att minska bilanvändningen.

Järfälla utreder även möjligheten att öka andelen bilpooler genom att sammanföra fastighetsägare med bilpoolsföretag. Främst bostadsrättsföreningar, men även andra fastighetsägare så som JärfällaHus och HSB. Målet med arbetet är att minska antalet bilar och mängden resor i kommunen, vilket bidrar till minskade utsläpp från personbilstrafiken. Att frigöra parkeringsytor till förmån för andra, mer hållbara ytor är ytterligare ett syfte. Arbetet genomförs med utökat stöd från Energi- och klimatrådgivningen samt EUCF.

Tillsammans med Stockholms stad och Nacka kommun har Järfälla beviljats medel för att designa en systemdemonstrator för elektrifiering. Syftet med systemdemonstratorn SNABBSSAM är att accelerera elektrifieringen i Stockholmsregionen och bidra till minskade utsläpp från transportsektorn. Målet med designfasen är att Stockholms stad, Järfälla och Nacka i samverkan ska ta fram en gemensam framtidsbild för elektrifieringen i regionen 2030, adressera de knäckfrågor och målkonflikter som behöver lösas och planera för aktörssamverkan och medborgarinvolvering. Det innebär en kraftig omställning som inkluderar alla typer av transporter: persontrafik, gods, sjötransporter och arbetsfordon.

Transporter är den enskilt största utsläppskällan i Järfälla kommun och därför behöver satsningar inom hållbar samhällsplanering, elektrifiering, gång och cykel kontinuerligt genomföras och utvecklas.

3.10. Rapportering och uppföljning

De mål och indikatorer som finns kopplade till kommunens miljörelaterade styrdokument följs upp årligen i samband med verksamhetsberättelsen och årsredovisningen. För att främja god transparens och möjliggöra för medborgare och andra intressenter att följa Järfällas utveckling inom miljöområdet redovisas all statistik på <https://jarfalla.miljobarometern.se/>.

Under 2021 gick Järfälla med i One Planet City Challenge (OPCC) och rapporterade därmed in statistik och klimatdata till en internationell dataplattform ledd av CDP och ICLEI. Genom att rapportera in klimatdata får kommunen ta del av feedback och förslag på förbättringsåtgärder. En gemensam, standardiserad dataplattform möjliggör även långsiktig uppföljning och jämförelse och kommunen har som ambition att fortsätta denna rapportering.

Järfälla undersöker även möjligheten att använda ytterligare verktyg för uppföljning av de klimatrelaterade åtgärder som beslutats, för att möjliggöra konkreta utsläppsberäkningar och ekonomiska kalkyler. Kommunens koldioxidbudget har även digitaliserats och uppdaterats för att ytterligare synliggöra och förenkla uppföljningen av denna.

4. Viable Cities åtaganden

Innovationsprogrammet Viable Cities genomförs i bred samverkan, för att bidra till att ställa om till klimatneutrala städer 2030 som en del i det svenska åtagandet att uppfylla mål i Agenda 2030 och Parisavtalet. I detta ingår att vara internationella föregångare i städers omställning.

Viable Cities arbetar med en bredd av aktörer på tvärs över vetenskapliga discipliner, branscher och samhällssektorer. Det kopplar samman excellenta forskningsmiljöer med stora och små företag inom en rad branscher samt offentliga verksamheter och civilsamhällesorganisationer.

Inom ramen för den roll som Viable Cities har som strategiskt innovationsprogram kommer programmet att verka för följande:

4.1. Bättre regler

Viable Cities har för avsikt att skapa ett kompetensstöd med tillhörande policylab för att ge kommunen bättre överblick avseende nuvarande och kommande svensk och europeisk lagstiftning, regler och normer av relevans för städers klimatomställning. Detta innefattar processtöd för förändring av regelverk och normer för att i praktiken underlätta klimatomställningen. Detta kommer i ett första steg att koppla till utvecklingsarbetet kring systemdemonstratorer (se avsnitt 6).

4.2. Innovationer

För att underlätta för kommunen att implementera innovation som påskyndar klimatomställningen, kommer Viable Cities att bidra med kompetensnätverk och processtöd, bland annat genom att engagera andra strategiska innovationsprogram i den fortsatta utvecklingen av Klimatkontrakt 2030, framför allt inom mobilitet, energi,

byggd miljö, cirkulär ekonomi, hälsa och digitalisering. Utifrån samarbetsavtalet som finns med det strategiska innovationsprogrammet Drive Sweden kring klimatsmart mobilitet kommer samverkan utvecklas ytterligare med såväl städer som myndigheter kring detta område, inte minst med Trafikverket.

4.3. Samordnad finansiering

Viable Cities kommer på följande sätt understödja kommunens behov av finansiering av klimatomställning och verka för samarbete och synergi mellan myndigheter och andra aktörer som finansierar klimatomställning och hållbar stadsutveckling.

- Viable Cities kommer fortsatt arbeta med Klimatkontrakt 2030 med de 23 städerna och fem myndigheterna som är involverade i detta.
- Viable Cities har genom Rådet för Hållbara Städer startat ett samarbete för att skapa synergi mellan statliga myndigheters bidrag till städernas klimatomställning och Klimatkontrakt 2030. Myndigheterna utvecklar samordningen kring de olika insatser som pågår inom området hållbar stadsutveckling, se 5.3 Samordnad finansiering.
- Viable Cities samarbetar med Kommuninvest och Europeiska Investeringsbanken EIB m fl i syfte att utveckla former för att förstärka den långsiktiga finansieringen av kommunens klimatinvesteringsplan.

Viable Cities arbetar vidare med att utveckla former för klimatinvesteringsplaner för städer med sikte på att stödja samtliga städer i satsningen Klimatneutrala städer 2030.

4.4. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer

Viable Cities samverkar nära med de stödstrukturer som byggs upp kring EUs mission om klimatneutrala städer 2030 – såväl en plattform för EUs mission (EU mission platform, NetZeroCities) som CapaCITIES, ett nätverk av nationella noder, som partnerskapsprogrammet Driving Urban Transitions (DUT).

5. Myndigheternas åtaganden

Myndigheterna åtar sig att samverka inom det strategiska innovationsprogrammet Viable Cities. Myndigheterna bidrar på så sätt till syftet med det missionsdrivna arbetet att ställa om till klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Klimatkontrakt 2030 innebär att nya arbetssätt behöver utvecklas, såväl mellan olika aktörer och organisationer som mellan olika styrnivåer.

Under 2023 fortsätter myndigheterna utveckla arbetet i det myndighetsövergripande innovationsteamet. En fortsatt dialog med städer och regioner är viktig för att fånga upp behov och bidra till systemomställning. Arbetet innebär en aktiv medverkan i "Transition Lab Forum" som Viable Cities faciliterar, där gemensamma workshops, reflekterande samtal och lärseminarier är en viktig del. Nya arbetssätt kan även bestå i att myndigheterna initierar experiment och pilotprojekt.

Myndigheterna åtar sig att fortsätta det gemensamma arbetet kring följande utveckling under 2023 för att stödja kommunernas klimatomställning:

5.1. Lärande arbetssätt för policyutveckling

Myndigheterna samverkar för att skapa förutsättningar för en proaktiv dialog och lärande kring policyutveckling samt befintligt och kommande regelverk inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning.

Under 2023 utforskar och testar myndigheterna former, exempelvis policylab, för att identifiera hinder och utmaningar inom policy och regelverk för hållbar stadsutveckling och klimatomställning.

Myndigheterna fortsätter att bidra i aktiviteter som främjar utvecklingen av klimatinvesteringsplaner, digitalisering och datadelning, systemdemonstratorer och samverkansprocesser som rör flernivåstyrning.

Under Sveriges EU-ordförandeskap våren 2023 kommer myndigheterna vara involverade i flera av de cirka 150 EU-möten som kommer att hållas i landet. Mötena är arenor för lärande och policyutveckling och städer och regioner är viktiga deltagare. Bland annat planeras diskussioner om EUs urbana agenda om hållbar stadsutveckling och en konferens om Gröna städer.

5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling

Myndigheterna finansierar insatser för forskning, innovation, utveckling och systeminnovation som stödjer en snabbare klimatomställning.

Myndigheternas stöd riktar sig till olika typer av forskning, innovation, tillämpning och demonstration och till viss del investeringstöd. Stöd tillhandahålls genom öppna utlysningar och andra former så som till exempel beställarnätverk, behovsägarnätverk och innovationsupphandling.

Som en del i omställningsarbetet har myndigheterna² och Viable Cities lanserat en satsning på urbana systemdemonstratorer. Under hösten 2022 genomfördes en första, så kallad designfas inom satsningen. Under 2023 kommer en uppföljande

² Vinnova

utlysning genomförs. Syftet med satsningen är att skapa en insatsform som tar ett tydligare systemperspektiv på omställningsarbetet.

5.3. Samordnad finansiering

För att skapa bättre framförhållning och samlad information utvecklar myndigheterna löpande samordningen kring de olika insatser som pågår inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Arbetet görs inom ramen för flera av myndigheternas befintliga uppdrag och uppgifter exempelvis Rådet för hållbara städer, strategiska innovationsprogram, de nationella forskningsprogrammen för klimat och hållbart samhällsbyggande, och europeiska regionala utvecklingsfonden.

Under 2022 har myndigheterna initierat ett första test med några av städerna för att i dialog utveckla en metod för portföljanslys av myndigheternas samlade finansiering till städer. Innovationsarbetet avser att fortsätta under 2023. Det långsiktiga målet är att arbetet ska bidra i arbetet med städernas klimatinvesteringsplaner.

Hållbarstad.se är Rådet för hållbara städernas gemensamma webbplats. Under 2023 fortsätter utvecklingsarbetet med webbplatsen dels för att fortsatt synliggöra kommande finansieringsmöjligheter, dels för att göra den mer tydlig och användarvänlig.

5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer

Myndigheterna ingår och arbetar med flera olika europeiska initiativ för att stödja utvecklingen av hållbara städer och samhällen.

I arbetet med att stödja svenskt deltagande i forskningsprogrammet Horisont Europa 2021–2027 ingår att bidra i utformning av utlysningar och aktiviteter samt informera och ge råd till aktörer som planerar att delta i ansökningar i olika europeiska satsningar. Myndigheterna samverkar även i genomförande av EUs regionala utvecklingsfond 2021–2027 med insatserna för hållbar urban utveckling.

Myndigheterna fortsätter medverka i partnerskapet Driving Urban Transitions to a Sustainable Future³, där utlysningar och andra aktiviteter inom området hållbar stadsutveckling kommer att vara aktuellt under de kommande åren samt EU-kommissionens satsning New European Bauhaus⁴, European Urban Initiative (EUI)⁵ och Urbact⁶

Myndigheterna bidrar även för att utveckla stödjande funktioner för de städer som valts ut att ingå i missionen 100 klimatneutrala städer. Ett exempel är programmet

³ Energimyndigheten, Formas och Vinnova

⁴ New European Bauhaus lyfter fram betydelsen av estetiska, sociala och kulturella värden i den gröna omställning.

⁵ European Urban Initiative, är en hub för hållbar stadsutveckling på EU-nivå. EUI ska erbjuda stöd till städer för att förbättra och öka sin kapacitet i att utforma strategier, policyer och projekt för hållbar stadsutveckling. (urban-initiative.eu).

⁶ Urbact är ett europeiskt samarbetsprogram för utbyte och lärande inom hållbar stadsutveckling, Tillväxtverket.

CapaCITIES⁷. Genom CapaCITIES initieras och stärks nationella förändringsprocesser för att etablera nationella nätverk och styrningsstrukturer.

6. Strategiska utvecklingsprojekt 2023

Under 2023 kommer följande strategiska utvecklingsprojekt att bedrivas inom Viable Cities Transition Lab i samverkan med övriga kommuner, med syfte att vid den kommande revideringen av Klimatkontrakt 2030 kunna vidareutveckla innehållet i kontraktet.

6.1. Systemdemonstration

Viable Cities utvecklar i samarbete med myndigheter systemdemonstratorer som en ny insatsform för att driva innovation på systemnivå. Detta för att åstadkomma transformation i linje med mission klimatneutrala städer 2030. En systemdemonstrator genomförs för att demonstrera omställning av hela samhällssystem i verklig miljö. En viktig del i insatsformen är en portfölj av insatser där nya lösningar, modeller, initiativ och experiment kopplas ihop till en större helhet. Många aktörer från olika sektorer mobiliseras i syfte att lära för att skala. Systemdemonstratorerna tar sin utgångspunkt i centrala områden i Klimatkontrakt 2030 och är tänkta att bidra till revideringar av kontraktet utifrån insikter från arbetet.

Vinnova och Viable Cities har tillsammans under 2022 inlett en designfas för att utforska hur systemdemonstratorer kan bli ett kraftfullt verktyg för omställningen till klimatneutrala städer. I samverkan med ett antal städer har sex konsortier inlett designfasen hösten 2022. Under 2023 planeras en utlysning för etableringsfas med ambitionen om att möjliggöra för ett antal systemdemonstratorer i Sverige. Parallellt planeras för fyra systemdemonstratorer i Bogotá (Colombia), Bristol (Storbritannien), Curitiba (Brasilien) och Makindye Ssabgabo (Uganda) inom Climate Smart Cities Challenge tillsammans med UN-Habitat. Ambitionen är att under 2023 stärka erfarenhetsutbytet mellan systemdemonstratorer nationellt och internationellt.

6.2. Konkurrenskraft och finansiering

En grundtes i missionsdriven innovation är att staten och offentliga organisationer på olika nivåer i samhället tar en aktiv roll i att samskapa och omforma marknader i samspel med näringslivet och andra samhällsaktörer som akademi och civilsamhälle. En stark mobilisering för omställning till klimatneutralitet kan ge förutsättningar för företag i Sverige att utveckla nya affärsstrategier som ger konkurrenskraft genom att driva en omställning till ett klimatneutralt och hållbart samhälle.

Detta är avgörande för Sveriges ambition att vara världens första fossilfria välfärdsland och vårt klimatpolitiska ramverk. Under 2023 kommer Viable Cities att ytterligare

⁷ Energimyndigheten och Viable Cities deltar.

förstärka samverkan med näringslivet för att kraftsamla för omställning. Det kommer att ske på flera nivåer. Inte minst genom samverkan med initiativ som Fossilfritt Sverige och Omställningslyftet. Likaså kommer utveckling ske för att förstärka den lokala mobiliseringen av företag i Klimatkontakt 2030 att utforskas.

Ett centralt inslag i Klimatkontrakt 2030 är att skapa en klimatinvesteringsplan med ett brett perspektiv på vilka investeringar som behöver ske för att åstadkomma klimatomställningen till 2030 i en stad (i betydelsen ett bredd av aktörer inklusive medborgare, civilsamhälle, företag, akademi och offentliga organisationer). I genomsnitt bedöms kommunen själv ha rådighet över cirka 15 procent av de investeringar som behövs. Ett angeläget arbete är att samla rätt aktörer från näringsliv (inklusive finansiell sektor), offentliga aktörer och civilsamhälle för att få till stånd nödvändiga investeringar och omrikta finansiella flöden för att ställa om till klimatneutralitet och samtidigt säkra mervinster av klimatomställningen som arbetstillfällen, ökad hälsa, inkludering och attraktiva livsmiljöer. Även upphandling är ett centralt inslag här. Viable Cities arbete kommer att fortsätta under 2023 för att säkra mobilisering av investeringar och utveckla metoder för klimatinvesteringsplaner.

6.3. Medborgarengagemang

Nuvarande samhällsutmaningar innebär att flera kriser sammanfaller med klimatkrisen. Det gäller bl a pandemin, kriget i Ukraina, kriser vad gäller energi, mat, råvaror och kritiska mineraler, biodiversitet och demografi. Detta innebär samtidigt en demokratisk utmaning där växande andelar av befolkningen känner sig utanför.

Detta ökar behovet av satsningar som syftar till inkludering och att sätta medborgarna i centrum för omställningen till klimatneutralt och hållbart samhälle, bl.a. genom nya former för medborgarinvolvring (exv. medborgarråd) och utveckling av attraktiva livsmiljöer (exv. New European Bauhaus). Viable Cities kommer under 2023 att vidareutveckla samarbete med städer, myndigheter och andra aktörer för att skapa förutsättningar för medborgarengagemang i klimatomställningen. Inte minst genom utveckling av nya former av medborgarinvolvring i lokala klimatkontrakt och samspel med europeiska satsningar på området.

6.4. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt

EU sjösatte i oktober 2021 fem missioner för ett nytt och innovativt sätt att arbeta tillsammans och förbättra människors liv i och utanför Europa. De fem s k uppdragen ska tackla stora samhällsutmaningar som hälsa, klimat och miljö och formulerar ambitiösa och tidsatta mål som ska nås till 2030. Ett av dem är 100 klimatneutrala och smarta städer – med och för medborgarna (kallad Cities Mission) som är en viktig del i att leverera Europas gröna giv med sikte på en klimatneutral kontinent 2050. Detta innebär en väsentlig förstärkning av det svenska arbetet med mission klimatneutrala städer 2030 och med Klimatkontrakt 2030 som verktyg för detta.

Under 2023 sker utvecklingsarbete för att ytterligare stärka kopplingen mellan det svenska och europeiska arbetet med mission klimatneutrala städer 2030. Det sker inom en rad initiativ som involverar såväl städer, myndigheter som Viable Cities som program. Exempel är NetZeroCities (som är en plattform för genomförande av Cities Mission, med utvecklingsarbete kring bl a Climate City Contract och Climate Investment plans), partnerskapet Driving Urban Transitions, CapaCITIES, New European Bauhaus m fl. New European Bauhaus-initiativet lanserades av EU-kommissionen i januari 2021, och kopplar samman EUs gröna giv med vår byggda miljö. I genomförandeplanen för Cities Mission pekar EU-kommissionen på att EUs Climate City Contract ska möjliggöra medverkande städer att integrera och stärka värden och principer i New European Bauhaus-initiativet i sina planer för klimatneutralitet. Arbetet kring New European Bauhaus sker i samverkan med Boverkets (Rådet för hållbara städer) regeringsuppdrag att samordna Sveriges medverkan i New European Bauhaus.

En fortsatt utveckling av det globala samarbetet kring klimatneutrala städer 2030 kommer att ske. Detta tar framför allt utgångspunkt i ett flertal redan pågående arbeten, till exempel kopplat till det svenska ordförandeskapet i EU under våren 2023 och fortsättningen av Climate Smart Cities Challenge i de fyra städerna utanför EU i samarbete med UN-Habitat.

7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering

Viable Cities och kommunen är överens om att genomföra en årlig uppföljning av kommunens resultat inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Viable Cities tar fram underlag för en årlig uppföljning på kommunal och nationell nivå.

7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen

Sedan den första versionen av klimatkontraktet signerades i december 2020 har arbetet med att förankra och implementera målet om klimatneutralitet intensifierats. Järfälla har påbörjat framtagandet av en ny översiktsplan, där målet om klimatneutralitet genomsyrar flera av momenten. Bland annat har en nulägesanalys och en trendanalys genomförts och man har formulerat 15 principer för hållbar utveckling som ska ligga till grund för översiktsplanens utformning. Under 2023 kommer hållbarhetsbedömningen av nya översiktsplanen att påbörjas, där klimatfrågan är ett viktigt fokusområde.

Järfällas miljöplan har reviderats med nya mål inom klimatområdet, för att följa kommunens ambition om en klimatneutral kommun 2030. Förväntat antagande av miljöplanen är i slutet av 2022. Dessutom har Järfällas nya elektrifieringsstrategi antagits, med åtgärder och mål för påskyndad elektrifiering. Miljöplanen revideras

med Agenda 2030-målen samt med utgångspunkten att koldioxidbudgeten implementeras.

Flera av kommunens nya klimatrelaterade styrdokument följs upp för att säkerställa framdrift. Handlingsplanen för klimatneutrala Barkarbystaden som antogs i kommunstyrelsen i slutet av 2021 har börjat implementeras och flera av de föreslagna åtgärderna har påbörjats, bland annat etablering av ett energinätverk för bostadsrättsföreningar samt NollCO₂-certifiering av nya, kommunala byggnader. Hösten 2022 följs även trähusstrategin upp för första gången sedan antagandet. Trähusstrategin syftar till att öka användningen av trä och andra innovativa, klimatsmarta material, samtidigt som kommunens interna kompetens inom träbyggnation ökar. Vid markanvisning i Järfälla ställer kommunen krav om att byggnaden som lägst ska uppnå miljöbyggnad silver eller motsvarande, och flera kommunala byggnader projekteras enligt NollCO₂.

Målet om klimatneutralitet har även integrerats i en markanvisningstävling för två kvarter i Barkarbystaden, där de bidrag som vann uppfyller Järfällas höga ambitioner att utveckla stadskvarter som bidrar till en hållbar och gestaltad livsmiljö. Faktorer som var avgörande är NollCO₂-certifierade byggnader, trähuskonstruktion, växthus på taken med odling för de boende och gröna väggar som en del av gestaltningen.

Framåt ser kommunen ett behov av att samordna hanteringen av de massor som uppkommer i samband med nybyggnation, varför en lokal masshanteringsstrategi arbetas fram. Masshanteringsstrategin ska synliggöra processen för hur hanteringen av massor ska gå till och bidra till ett gemensamt arbetssätt och uppföljning av masshanteringen.

För att tydliggöra vilka åtgärder som krävs för att nå målet om klimatneutralitet samt vilka kostnader och besparingar som finns kopplade till klimatomställningen genomförs en klimatberäkning under hösten 2022. Klimatberäkningen kan fungera som underlag till kommande klimatinvesteringsplaner och synliggör vilka sektorer som bör prioriteras i klimatomställningsarbetet.

7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen

Järfällas genomförda projekt Klimatneutrala Barkarbystaden 2030 har resulterat i flertalet viktiga lärdomar. Med hjälp av E.ON har en eleffektkartläggning genomförts för Barkarbystaden, som illustrerade Barkarbystadens framtida effektbehov utifrån tre scenarier. Kartläggningen påvisade vikten av att minska energibehovet genom energieffektiva byggnader, att ta tillvara på redan tillgängliga resurser i form av restflöden, samt att tillföra nytt i form av förnybart och återvunnet för att minska risken för framtida effektbrist. Inom projektet har även undersökningar inom klimatneutral byggnation, innovation, samverkan och kolinlagring genomförts, med syfte att belysa och konkretisera vad som krävs för att bidra till målet om en klimatneutral stad.

Samtliga resultat och lärdomar från projektet finns samlat i Handlingsplanen för klimatneutrala Barkarbystaden, som antogs av kommunstyrelsen i december 2021.

Inom ramen för det pågående projektet Klimatneutrala Järfälla 2030 har ett nätverk för bostadsrättsföreningar startats upp, med fokus på energieffektivisering, kostnadsbesparingar och miljönytta. Nätverket har vuxit snabbt på kort tid och i dagsläget är över 50 föreningar anslutna. Syftet med nätverket är att öka kunskapen kring energi och klimat hos bostadsrättsföreningarnas styrelser och att skapa incitament att förbättra energiprestandan i befintliga, privata fastigheter.

Järfälla kommun driver även projektet CERO, där flera stora arbetsgivare i Järfälla tillsammans arbetar för att minska utsläppen från anställdas pendlings- och tjänstereisor. Under året har projektets samarbetspartners utökats från fem till sju stycken, vilket skapar goda förutsättningar att minska utsläppen av växthusgaser ytterligare. Vidare förs diskussioner med Arla om möjliga mobilitetslösningar i anslutning till deras stora etablering i Kallhäll. Att etablera en kontakt och ett gott samarbete med näringslivet i kommunen är avgörande för att minska utsläppen av växthusgaser och tillsammans arbeta mot såväl lokala som globala klimatmål.

7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities

Under 2022 har ett omfattande arbete gjorts för att ge goda förutsättningar för alla 23 signerande städer att fördjupa sitt arbete med mission klimatneutrala städer 2030, då 14 städer tillkommit i oktober 2021. Vidareutveckling har gjorts av plattform för snabbare lärande genom Viable Cities Transition Lab Forum, City Labs, Klimatfrukostar och en rad olika format för möten mellan städer och myndigheter och andra aktörer. Vidare har samspelet med de signerande myndigheterna utvecklats för att fördjupa processen med Klimatkontrakt 2030 ytterligare. Viable Cities har även bidragit med underlag till regeringsuppdraget om lokal och regional klimatomställning som är ett av underlagen till regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan.

Under året har arbetet intensifierats för att utveckla praktiska och forskningsbaserade verktyg och metoder för klimatinvesteringsplaner. En första prototyp av ett beräkningsverktyg finns sedan i oktober tillgängligt för samtliga 23 signerande städer. Under året har också konceptutveckling kring systemdemonstratorer fortsatt och under hösten har en designfas av en helt ny satsning lanserats i samarbete mellan Vinnova och Viable Cities som involverar ett flertal städer.

Under 2022 har Viable Cities ansvarat för ett regeringsuppdrag, Thriving North (stöd till innovationsarbete inom hållbar stads- och samhällsutveckling i Norrbotten och Västerbotten). En första prototyp av ett regionalt klimatkontrakt utvecklats med en arbetsgrupp med representanter från regionerna och länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten. Vidare har en plattform initierats för regional samhällsomställning i

norra Sverige. Plattformen, med namnet Thriving North, bärs nu vidare av fler aktörer i de fyra norra regionerna.

EUs arbete med mission klimatneutrala städer 2030 har intensifierats under året. I september 2021 lanserades mission Klimatneutrala städer 2030 som en av de fem missionerna. Då inbjöds städer över hela Europa att göra en intresseanmälan att bli föregångare i omställningen till klimatneutralitet. Så mycket som 377 städer anmälde intresse. I juni 2022 valdes 112 städer ut för att bli pionjärer i klimatomställningen, varav 100 inom EU och 12 i associerade länder. Av dessa 112 finns sju svenska städer som återfinns bland de 23 som signerar Klimatkontrakt 2030.

Den europeiska plattformen NetZeroCities har under det senaste året inlett arbetet med att stödja implementeringen av mission klimatneutrala städer 2030 inom EU. Inte minst för att underlätta omställningen i de 112 städerna. Viable Cities medverkar i arbetet. NetZeroCities håller nu på att utforma ett klimatkontrakt för städer i hela EU som verktyg för snabbare klimatomställning. Här är klimatinvesteringar en viktig del.

Två nya kompletterande initiativ har initierats under 2022 som ska stötta mission klimatneutrala städer 2030 i EU. Det första är partnerskapet Driving Urban Transitions där Viable Cities deltar tillsammans med Vinnova, Energimyndigheten och Formas från Sverige. Här sker samarbetet med nationella aktörer från ett stort antal länder. Framför allt handlar det här om finansiering av internationella satsningar inom tre områden som kan bidra till snabbare klimatomställning: energipositiva stadsdelar, cirkulär urban ekonomi och 15-minutersstaden. Det andra är initiativet CapaCITIES. Detta EU-samarbete syftar till att underlätta etableringen av nationella strukturer för att möjliggöra klimatomställningen i städer liknande Viable Cities i Sverige och CitiES2030 i Spanien.

Den globala innovationstävlingen Climate Smart Cities Challenge har under året gått in i en ny fas och team av företag och organisationer arbetar nu i de fyra städerna utanför EU i samarbete med UN-Habitat.

7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna

Arbete inom myndigheternas Innovationsteam

Under 2022 har myndigheterna i Klimatkontraktet fortsatt utveckla arbetet inom sitt innovationsteam. Teamet har bland annat sammanställt en överblick av myndigheternas olika stödformer och finansieringsinstrument och medverkat till att utlysningar som rör klimatomställning och hållbara städer kontinuerligt publiceras på webbplatsen Hållbarstad.se.

Innovationsteamet har medverkat i Viable Cities Transition Labs och deltagit i workshops och möten i syfte att lära mer om städernas klimatinvesteringsplaner och myndigheternas roll i arbetet. Tillsammans med några av städerna har

innovationsteamet testat att utveckla stöd och former för analys av myndigheternas gemensamma finansiering (bl a olika forskning- och innovationsprogram, stadsmiljöavtal) de senaste fem åren. Syftet är att arbetet på sikt ska bidra till åtaganden om samordnad finansiering och städernas arbete med klimatinvesteringsplanering.

I myndigheternas löpande arbete finns många åtgärder och initiativ som har betydelse för städernas arbete med klimatomställning. Att samla och informera om dessa är en viktig uppgift för myndigheterna. Nedan följer ett urval som stöder eller på annat sätt berör städerna.

Stöd till forskning, innovation och utveckling

Under året har myndigheterna genomfört flera utlysningar i syfte att underlätta omställningen i städer.

Vinnova har i samarbete med Viable Cities bland annat genomfört utlysningen Designfas av urbana systemdemonstratorer. En uppföljande utlysning sker våren 2023, Andra exempel från Vinnova är Hållbar tillgänglighet i hela Sverige, om mobilitet i glesbygd, i samarbete med Drive Sweden och Viable Cities, Civilsamhällets lösningar för klimatomställning, samt Innovationer för en minskad elanvändning i samarbete med Energimyndigheten.

Tillväxtverket har haft utlysningar från Europeiska Regionala utvecklingsfonden, Ta fram lokal strategi för Hållbar urban utveckling, och utlysningen Driva plattform för samverkan och erfarenhetsutbyte. Staden som nav för grön och digital omställning är en satsning inom Omställningslyftet som också finansieras av Regionalfonden. Satsningen syftar till att ta fram nya praktiska arbetssätt för att arbeta med systeminnovation för lokal, grön omställning.

Formas har genomfört utlysningen Klimatneutrala och inkluderande kommuner för att öka kommuners kapacitet och förmåga att påskynda omställningsarbetet mot klimatneutralitet som kännetecknas av social inkludering och jämlika livsvillkor. Inom det nationella forskningsprogrammet för hållbart samhällsbyggande har Formas genomfört en utlysning på Forskarskolor för hållbart samhällsbyggande. Forskarskolorna syftar till att stärka kompetens- och kunskapsutvecklingen och är alla tydligt tvärvetenskapliga, praktisknära och utmaningsdrivna. Flera kommuner ingår i forskarskolorna. Formas finansierar även varje år många forsknings- och innovationsprojekt inom miljö, samhällsbyggnad och areella näringar i flertalet nationella och internationella utlysningar.

I Trafikverkets utlysningar om Stadsmiljöavtal kan kommuner och regioner söka stöd som leder till en ökad andel persontransporter med kollektivtrafik eller cykeltrafik och hållbara godstransportlösningar.

Energimyndigheten har genomfört utlysningar inom följande program som är relevanta för hållbara städer och samhällen, Människa, Energisystem och samhälle, Spara och Bevara, Design för energieffektiv vardag, Transporteffektivt samhälle samt E2B2, Energieffektivt byggande och boende, Forskarskola Energisystem samt Biobaserat samhälle-Bio+.

Energimyndigheten finansierar sedan många år beställargrupper och nätverk för att skapa en plattform för nära samverkan mellan branschaktörer och staten i syfte att minska energianvändningen i byggnader. Energimyndigheten finansierar även den kommunala och energi- och klimatrådgivningen som riktar sig till hushåll och privata aktörer.

Impact Innovation är namnet på nästa generation strategiska innovationsprogram. Utlysning för förberedelseprojekt öppnades under året. En av de tre inriktningarna är Attraktiva och välfungerande samhällen, där inte minst städer är en viktig målgrupp.

På ett internationellt plan utlyser Formas, Energimyndigheten och Vinnova tillsammans medel så att aktörer verksamma i Sverige kan delta i internationella forsknings- och innovationsprojekt som tar sig an urbana utmaningar inom det europeiska partnerskapet Driving Urban Transition (DUT). I första utlysningen ingår 27 länder. På ett övergripande plan adresserar partnerskapet frågor om energi, mobilitet och resursanvändning i en urban kontext.

Myndigheters arbete och särskilda regeringsuppdrag

Energimyndigheten har arbetat tillsammans med Tillväxtanalys, Trafikanalys och Länsstyrelsen i Uppsala län för att ta fram underlag till regeringens nästa klimathandlingsplan. I uppdraget om lokal och regional klimatomställning genomfördes ett stort antal dialoger med kommuner, regioner, myndigheter, forskningsaktörer, näringsliv och andra relevanta aktörer ligger till grund för hindersanalysen och de förslag till styrmedel eller åtgärder som presenterades. På Energimyndigheten pågår en stor mängd uppdrag relaterade till elektrifieringsstrategin, energieffektivisering och trygg energiförsörjning samt uppbyggnaden av ett nationellt centrum för koldioxidavskiljning och lagring (CCS).

Klimatkontraktmyndigheterna ingår även som fem av 14 medlemmar i Regeringens Råd för hållbara städer. I mars 2022 fick rådet ett förlängt och ändrat uppdrag med tydligare fokus på att arbeta mot mål 11 Hållbara städer och samhällen i Agenda 2030. Flera av myndigheterna har medverkat i Boverkets koordineringsuppdrag inom nytt europeiskt Bauhaus (NEB). Ett exempel är utlysningen Idéer för framtidens Kiruna, Gällivare, Boden, Luleå, Skellefteå och Umeå – idéskisserna klara i projektet Visioner: i norr - Hållbar Stad (hallbarstad.se).

Trafikverkets kunskapsforum – Arena transporteffektiv stadsmiljö är en del av ett regeringsuppdrag (2019-2022) om att genomföra informations- och kunskapshöjande

åtgärder för omställning av transportsektorn till fossilfrihet. Ett forsknings- och innovationsprogram för Geofencing som finansieras av Trafikverket och drivs av Closer på Lindholmen samlar nödvändiga aktörer inom samhälle, näringsliv och akademi för att tillsammans ta fram lösningar som ska främja användningen av geofencing i styrning av transportsystemet.

Ett axplock av arbeten som berör utveckling av systeminnovation är Utvecklade arbetssätt och processer för ökade synergier mellan regionala, nationella och internationella innovationsinsatser, Systeminnovation i städer, (Vinnova), Stärka det regionala arbetet med hållbar utveckling (flera myndigheter), bidra till kommande diskussioner om EUs urbana agenda (Formas) samt Vinnovas satsning på att stödja städernas förmåga att leda och organisera innovation, bl a genom det följeforsknarnätverk som i snart 10 år följt utvecklingen av satsningen Innovationsplattformar för hållbara städer, och projektet Accelerera som utvecklar och erbjuder stöd för innovationsledning i kommunerna enligt ISO-standard.

Ny myndighet bland signatärerna

Naturvårdsverket har beslutat att signera Klimatkontrakt 2030 i december 2022 och kommer därmed att fortsatt vara delaktiga i processen.

8. Kontraktet

Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, så som de formuleras ovan, ska gälla för 2023. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Klimatkontrakt 2030

Mellan Järfälla kommun, myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

Stockholm den 8 december 2022. Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, så som de formuleras ovan, ska gälla för 2023. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Eva Ullberg,
kommunstyrelseordförande,
Järfälla kommun

Olga Kordas
programchef,
Viable Cities

Robert Andrén
generaldirektör,
Energimyndigheten

Darja Isaksson
generaldirektör,
Vinnova

Johan Kuylenstierna
generaldirektör,
Formas

Elisabeth Backteman
generaldirektör,
Tillväxtverket

Roberto Maiorana
generaldirektör,
Trafikverket

Björn Risinger
generaldirektör,
Naturvårdsverket

Bilaga 1 – länkar till dokument

Nedan finns länkar till de mest relevanta dokumenten i relation till Klimatkontrakt 2030 för Järfälla kommun.

Länkar till relevanta dokument

[Klimatkontrakt 2030 Järfälla kommun ver 2020](#)

[Översiktsplan för Järfälla kommun](#)

Miljöplan 2022-2030 (inför antagande)

[Handlingsplan för Klimatneutrala Barkarbystaden](#)

[Klimat- och energiplan](#)

[Trähusstrategi](#)